



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie en m.e.r

Versterken elkaar

Willemijn Smal en Pieter Jongejans, oktober 2020

Programma

10.00u Welkom en voorstellen

**10.20u Intro Visie en m.e.r..
Stappenplan**

**11.20u Vragen en discussie
Chat of 'live'
Stellingen**

11.50u Afsluiting



Voorstellen

Naam, organisatie

Hoever met omgevingsvisie
en wat met MER?



Welkom bij de Commissie m.e.r.

Wat doet de
Commissie?
kennisproducten

Wat doen we
niet?



De Commissie m.e.r.

Wat doet de Commissie m.e.r.?

Adviseert en toetst

Adviseert over wat beschreven moet worden en toetst wat beschreven is in het milieueffectrapport.



Schrijft zelf geen milieueffectrapporten

Dat doen adviesbureaus.



Bekijkt zienswijzen op verzoek

Met lokale informatie een beter advies.

Gaat op locatiebezoek

De Commissie bezoekt het project om te zien wat er precies speelt.



Wat is de Commissie m.e.r.?

Onafhankelijk

De Commissie heeft geen enkel belang bij het project. De overheid besluit of het project doorgaat of niet.



Bij wet ingesteld

Ervaren met actuele kennis

Per project selecteert de Commissie uit een groot bestand de deskundigen met de juiste kennis.

Transparant

Alle adviezen van de Commissie staan op de website.



www.commissiemer.nl



Doelen van milieueffectrapportage



De omgevingseffecten in beeld brengen zodat het milieubelang een *volwaardige* rol kan innemen bij de besluitvorming.

Nevendoelen:

- **transparantie** de effecten van een besluit
- **participatie** van burgers

- is **integraal**, bevat **brede leefomgevingseffecten**
- ondersteunt zoektocht naar **slimmere oplossingen/alternatieven**
- proces **ondersteunt** afwegingen en participatie



Plan-m.e.r.-plicht in Omgevingswet



Generieke aanwijzing van plannen en programma's

‘in ieder geval plannen aangewezen’: omgevingsvisie, omgevingsplan, programma en voorkeursbeslissing (art. 16.36 Ow.)

Verplicht als:

- Visie/plan/programma/VB is kaderstellend voor m.e.r.- (beoordelings-)plichtige besluiten, of:
- Passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van de Wet natuurbescherming (stikstof!)

Advies Commissie blijft verplicht bij plan-MER



De hamvraag: wat is kaderstelling?

- Locatie of tracé aangewezen
- Sturend of richtinggevend voor vervolgbesluiten

Kaderstelling niet beperkt tot locatie of tracé.
Zet de toon voor vervolgbesluiten.

Memorie van Toelichting bij de Wet ter implementatie van de Smb-richtlijn (zie Kamerstukken II 2004-2005, 29811, nr. 3, blz. 3-4)



Omgevingswet en m.e.r.

- Nadruk op vermindering onderzoekslasten, beperken van procedures, cultuuromslag, integrale benadering

milieueffectrapportage:

- In afgelopen decennia milieubegrip verruimd
- In gewijzigde M.e.r.-richtlijn expliciet aandacht voor mens en klimaat
- Omgevingswet, vervangt OER het MER?

Leefomgevingstoets Omgevingsvisie Zuid-Holland



Waarom een omgevingsvisie en leefomgevingstoets?

Waar gaat de omgevingsvisie over?

Maatwerk: m.e.r. en omgevingswet

Omgevingswet beoogd integraal werken en nieuwe manier van werken (cultuurverandering)

Nieuwe instrumenten

M.e.r. past zich aan het besluit aan

- MER veehouderij ≠ MER Visie!



Praktijkproef VNG

Breda, Leiden, Schouwen-Duivenland en Venray

Verschillende ervaringen en fases in visievorming

5 werksessies met begeleiding



Resultaat?

Uit de proef en onze praktijkervaringen

MER benutten voor visie

hulp: graag!

dubbel werk: nee!

➤ Stappenplan



Geluiden uit de praktijk



Aan de slag met de
Omgevingswet



informereren, **inspireren**, ontmoeten, **workshops**, discussies

- Geen '**blauwdruk**' maar wel graag **stappenplan**
- **Meerwaarde** m.e.r. duidelijk maken, maar **m.e.r.-plicht** moet helder zijn
- We zijn nog niet klaar voor de wet, DSO nog niet klaar, we kunnen hulp gebruiken
- **Beleidsvrijheid** ja, maar **sturing** landelijk of regionaal soms ook nodig



Deelnemers:

“Maar dit eigenlijk alleen maar logisch, eigenlijk gewoon goed beleid maken”

“Nou ja, dit werkt goed, dit bestaat dus gewoon al 10 jaar ofzo?”

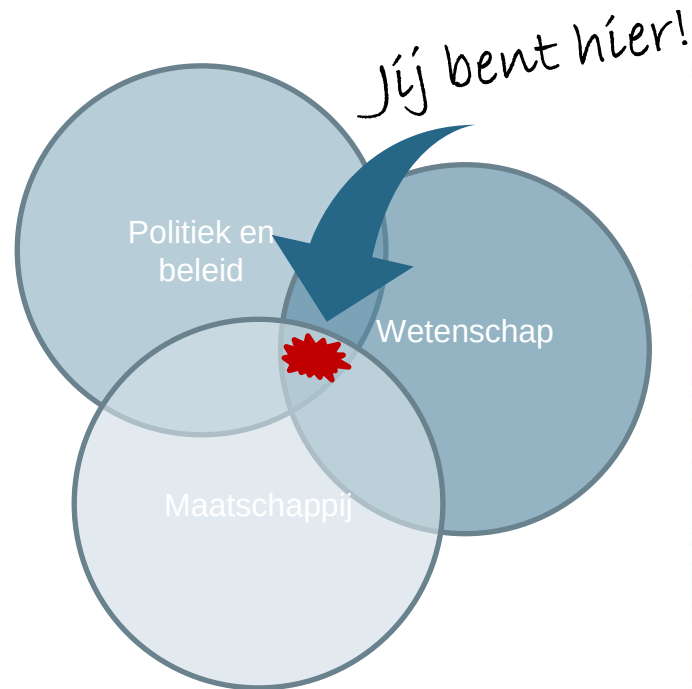
“Nu kan ik de opdracht en aansturing van het adviesbureau pas goed doen”



Even terug, de visie?

Omgevingsvisie is
basis voor
implementatie
Omgevingswet

Moet *gehele* fysieke
leefomgeving
bevatten, maar is ook
vormvrij



Wat is een omgevingsvisie?

Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving.

De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de *samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed*.

Leidende principes (artikel 3.3 Ow)

- Voorzorgsbeginsel
- Preventief handelen
- Aanpak bij de bron
- Vervuiler betaalt

Alleen zelfbindend, geen eindtermijn

Onderbouwing die ontbreekt kan bij vervolgbesluiten alsnog moeten

Integraal van aard én integraal werken in de omgevingswet



Karakter visie

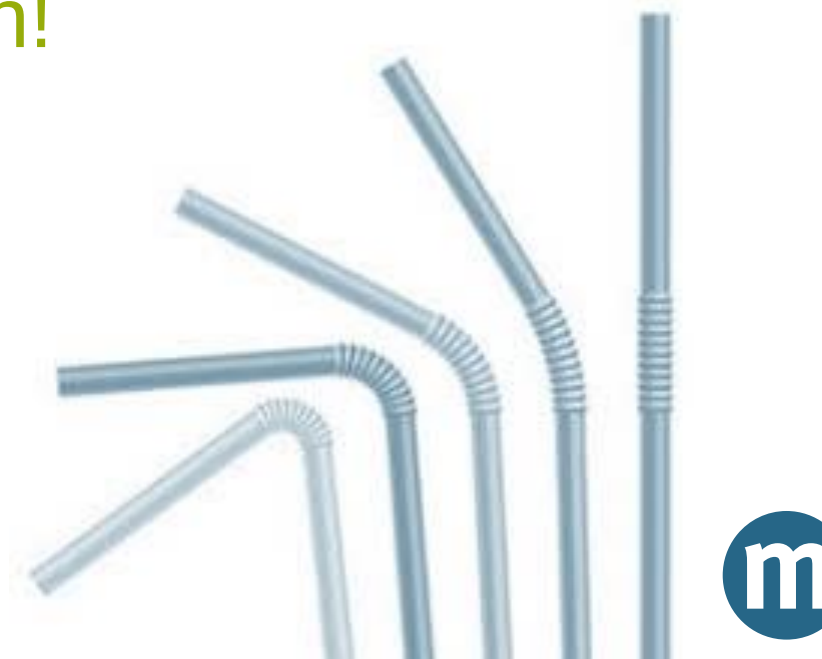
Globale en flexibele visie, minder 'plannen'

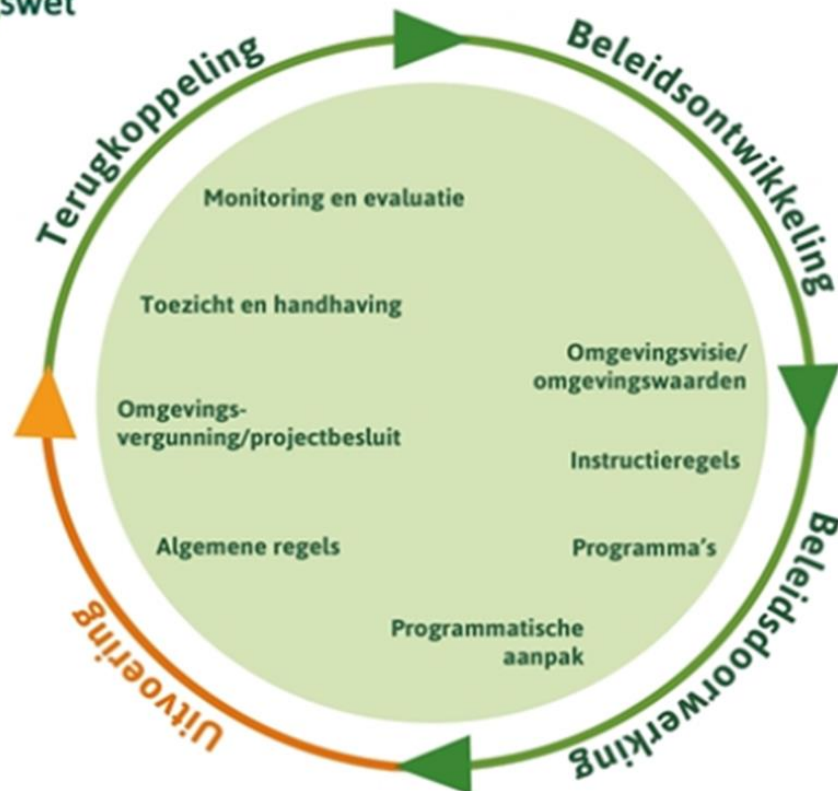
Omgevingswaarden, ambities en doelstellingen

>Nu niet opnemen, is straks niet regelen!

Beschrijving effecten:

- Van 'buiten naar binnen'
- Globaler detailniveau
- Doorschuiven van (detail-)onderzoek
- **reality check nu!** Niet alles past!



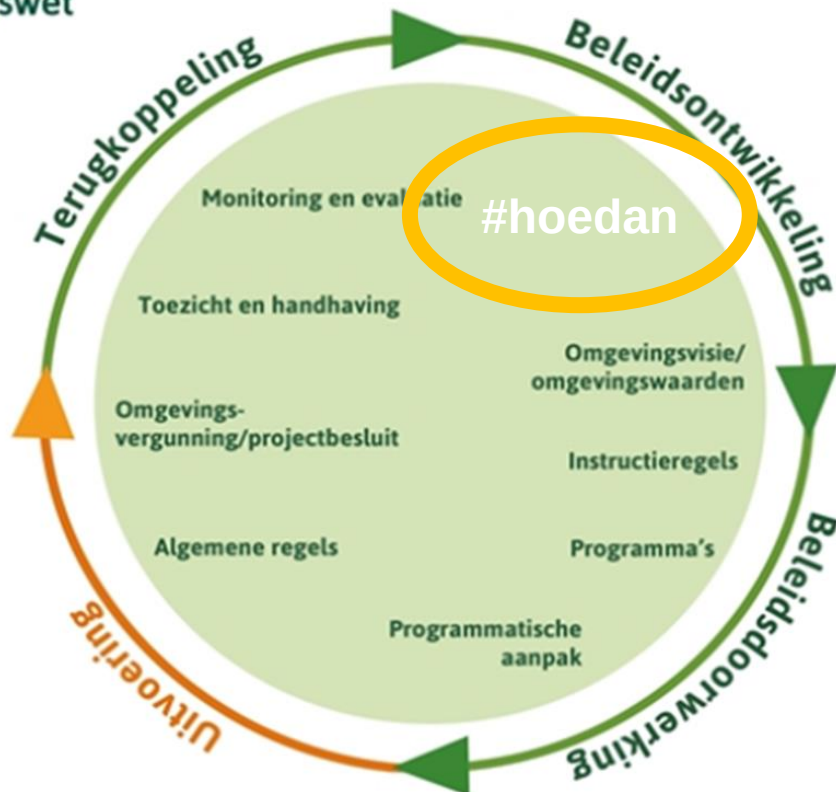


Kerninstrumenten omgevingswet

Let op: eerste kwartier naar
visie:



Aan de slag met de
Omgevingswet

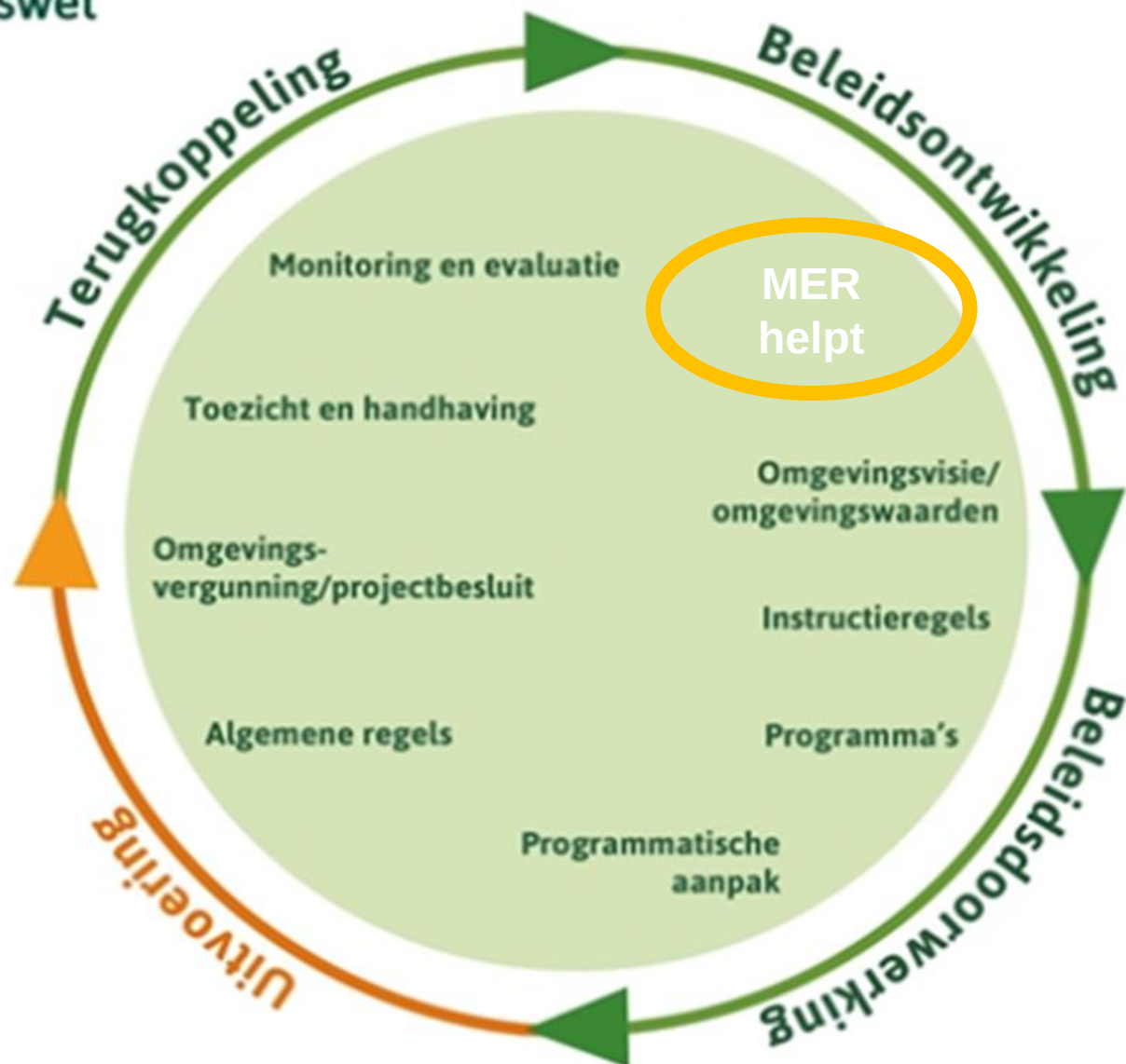


#HOEDAN





Aan de slag met de
Omgevingswet



Praktijkproeven, slagsessies, onze ervaringen

Resultaten:

- Voor Omgevingsvisie wil je dezelfde dingen als voor m.e.r.
- M.e.r. is een maatwerk *proces* dat helpt bij visievorming
- M.e.r. doet al de volle breedte leefomgeving

Behoefte deelnemers:

- Handreiking VNG
- Wegwijzer BZK
- Kennisproducten Cie m.e.r.





Commissie voor de
milieueffectrapportage

Stappenplan

Visie en m.e.r. vervlochten

Logische stappen

Behoefte uit praktijkproeven VNG: houvast

- Wat te doen om tot goede visie te komen?
- Welke stappen en afwegingen maak je daarbij?
- Vertaling 'm.e.r.' jargon naar visiejargon

+ Ervaring uit eerste toetsingen m.e.r. (Brabant, Hilversum, Meierijstad, Limburg, Friesland etc etc).

<https://vng.nl/publicaties/praktijkproef-afwegingskader-omgevingsvisie>



I Verzamelen
en verkennen

II Integreren en
onderscheiden

III Toetsing
en
monitoring





I Verzamelen en verkennen

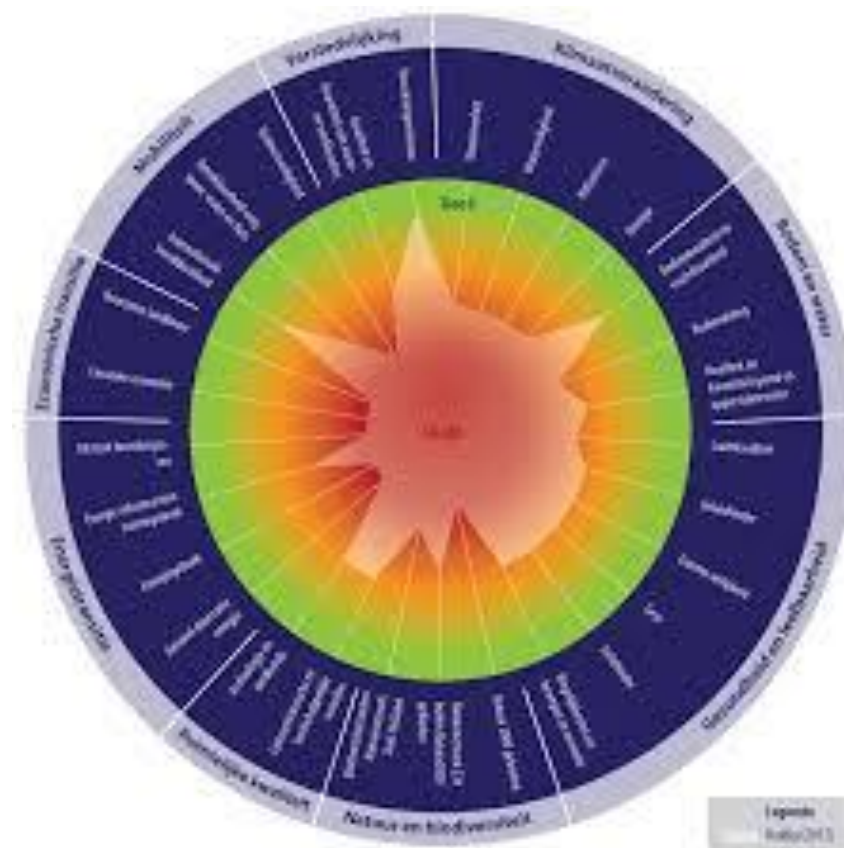


Staat van de leefomgeving

Benut MER voor nulmeting

Kijk naar bestaande knelpunten

- Bestaande doelen onderling?
- Haal je doelen met bestaand beleid?
- Waar ga ik over?



Integrale onderwerpen zitten al in MER

- Gezondheid
- Klimaatadaptatie
- Energietransitie
- Grondstoffen (circulair)
- Cultuurhistorie

Nieuwe onderwerpen:

- Sociaal – inclusief
- Demografie, groei – krimp
- Economie
-

Detailniveau



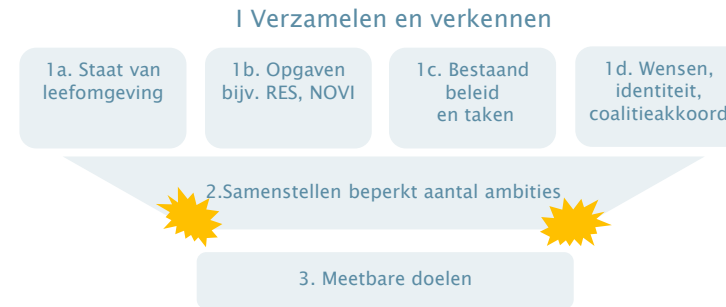
Wat leg je vast?

Wat komt later?

Wat is op dit
schaalniveau
belangrijk?

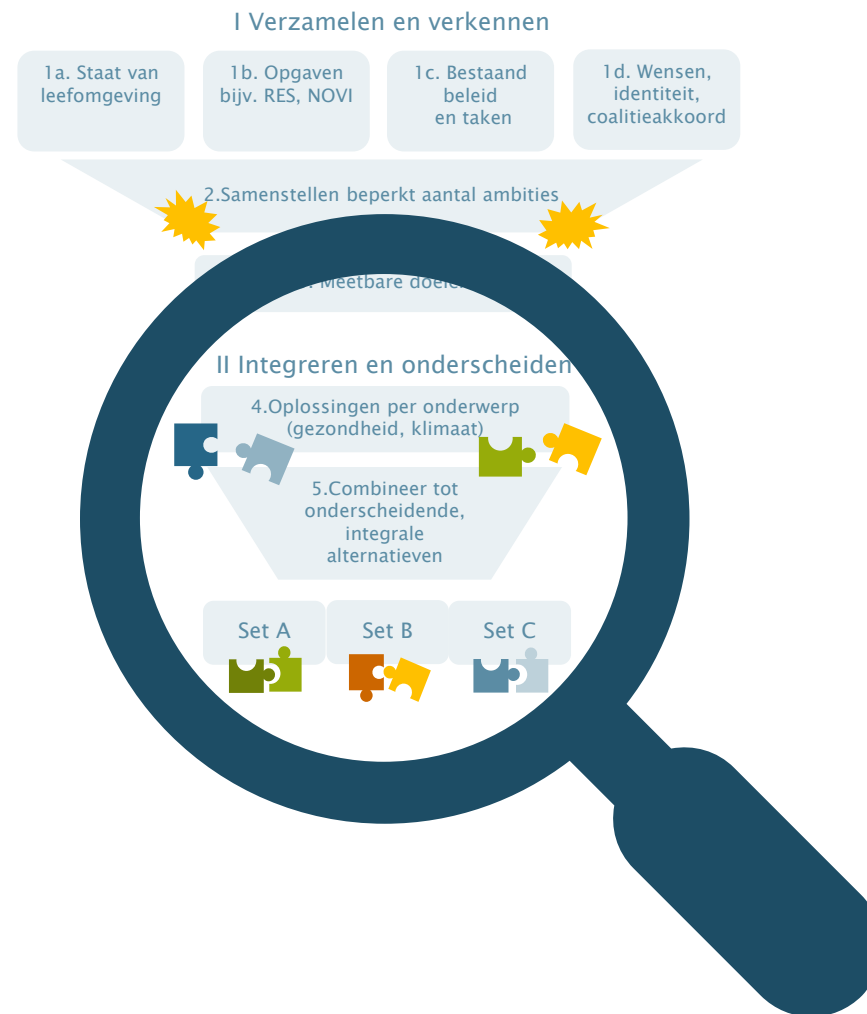
Milieueffectrapportage voor omgevingsvisies

Logische stappen in een iteratief proces

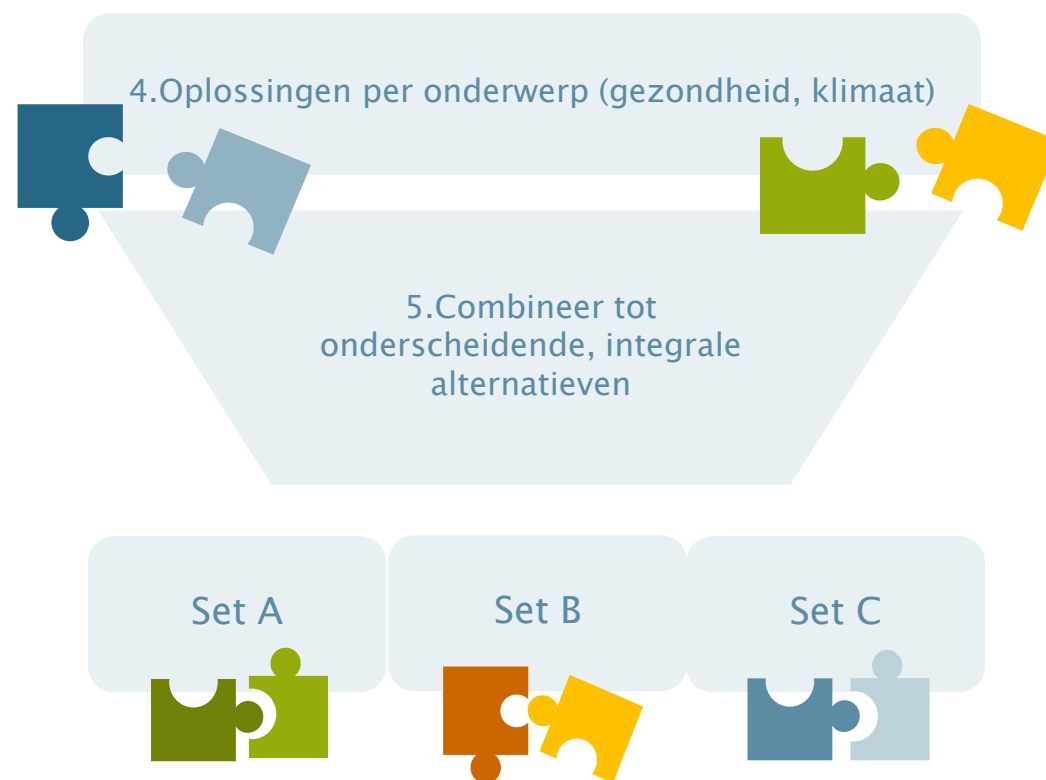


Milieueffectrapportage voor omgevingsvisies

Logische stappen in een iteratief proces



II Integreren en onderscheiden



Alternatieven, hoe?

Traditioneel:

- Locaties/tracés

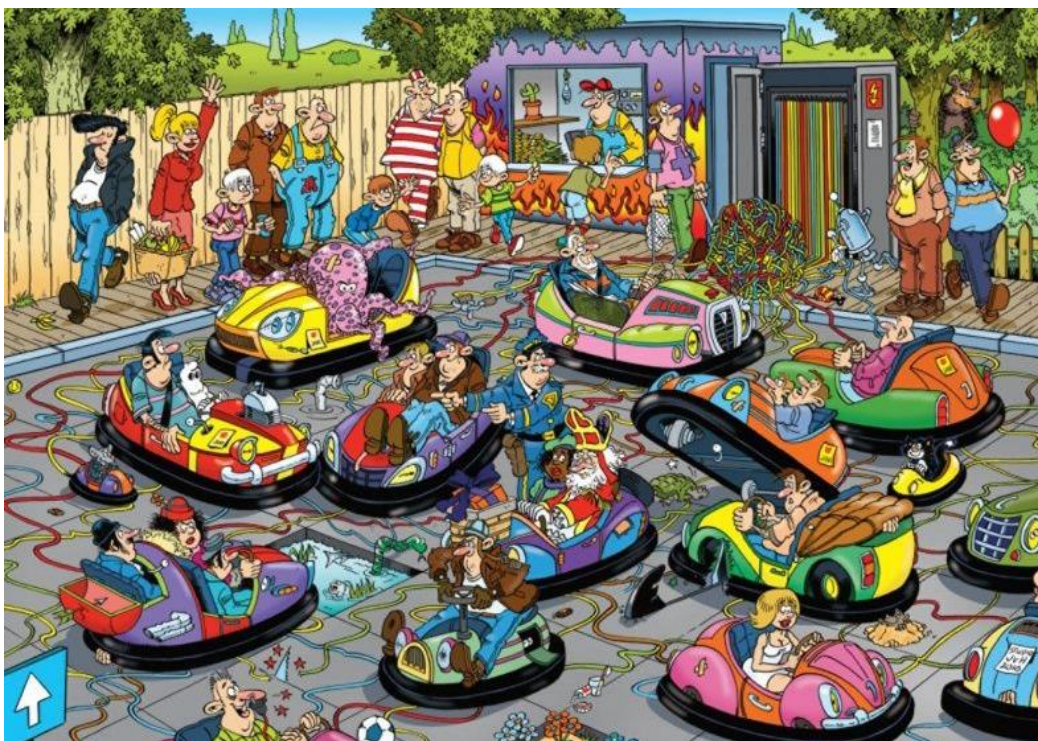
Maar ook:

- Ambitieniveau hoog/lager
- Sturing veel/weinig
- Welke doelen prioriteit?

Wanneer?

- Hoge waarden in gebied/identiteit
- Belangrijkste nieuwe ambities
- Grootste knelpunten tussen ambities
- Maatschappelijk debat

Hoge ambities, weinig concrete plannen: benut botsproeven



Gebruik MER om ambities met elkaar te confronteren

Vul dan hoeken van het speelveld in

Breng (moeilijke) keuzes in beeld, en schets in hoeverre ambities gehaald worden

Tussenlaag tussen kwalitatief en kwantitatief



ruimtebeslag,
combinaties en
risico's

Abstract is niet
ongrijpbaar

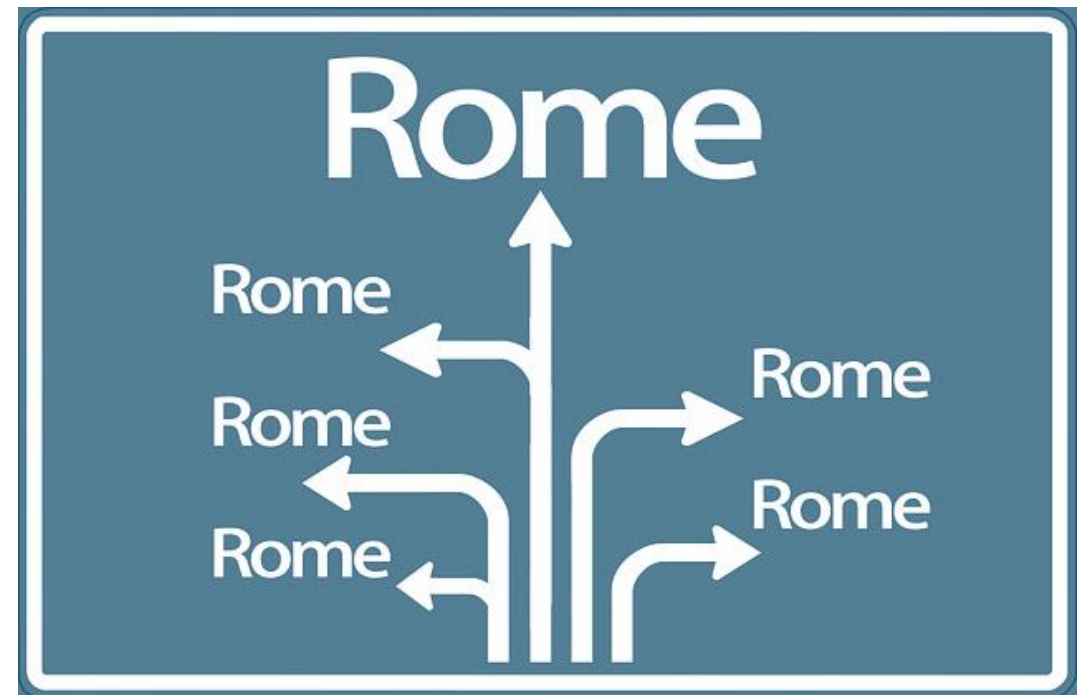
Vb: Zonne-energie op
daken

Woningdichtheid bij
inbreiden

Uitdagingen

Niet alles past: keuzes in beeld

- Ga voorbij het vrijblijvende
- Hoge ambities prima: maar ook concretere doelen
- Alternatieven zijn helemaal van nu: andere vorm
- Tussenlaag (achterkant sigarendoos)
- Botsproeven



NRD = onderzoeksagenda

Notitie Reikwijdte en Detailniveau, geen
verplichte stap



Proef:
Heel nuttig, gesprek
met omgeving

Pleidooi om juist stap
van NRD te benutten
en deel onderzoek al
te doen

Verschillende
momenten in fase I
en fase II hebben
voors en tegens

Vuistregel:

- voldoende inhoud
voor goed
gesprek
- nog niet alles al
vastgelegd

Alternatieven in smaken

- Het is gewoon het zoeken naar betere oplossingen: dat gebeurt vrijwel altijd
- MER maakt dat deze in publiek debat en bij keuzes een volwaardige rol spelen.
- Mits op tijd ingezet!



Milieueffectrapportage voor omgevingsvisies

Logische stappen in een iteratief proces



Milieueffectrapportage voor omgevingsvisies

Logische stappen in een iteratief proces



III Toetsing en monitoring

6. Bepaal voor alle alternatieven:

- Halen doelen?
- Effecten leefomgeving?

7. Onderbouwing
voorkeurs-
alternatief (visie)

8. Monitoring en evaluatie

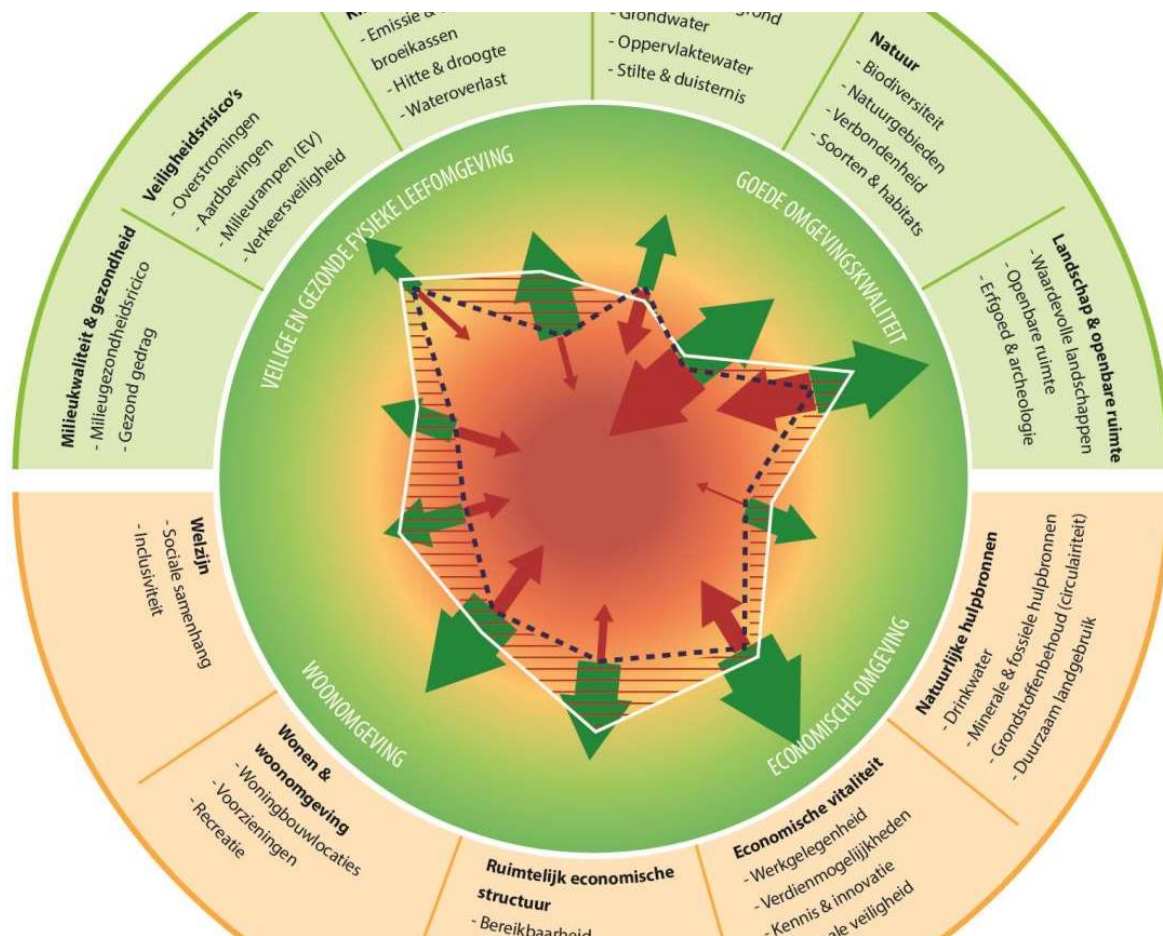
informatiesysteem
omgevingswet

Visie

Advies Cie
m.e.r.

m.e.r.-
rapport

Gegevens leefomgeving



Gebruik visueel
hulpmiddel

Maak effectbepaling,
kansen en risico's
zichtbaar

Zorg dat dit herhaalbaar
is!

Van wie zijn gegevens?

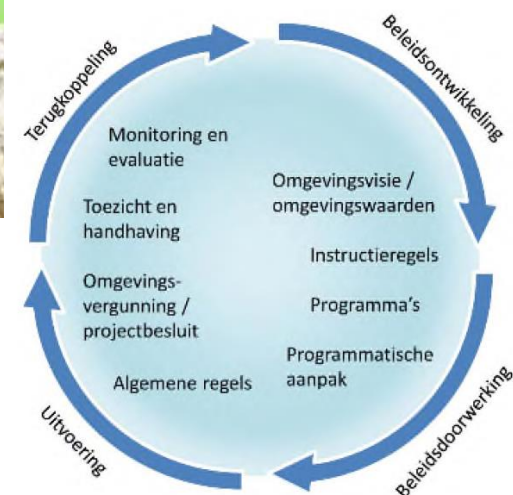


Monitoring en evaluatie

Onlosmakelijk verbonden met de Omgevingswet en nieuwe werkwijze

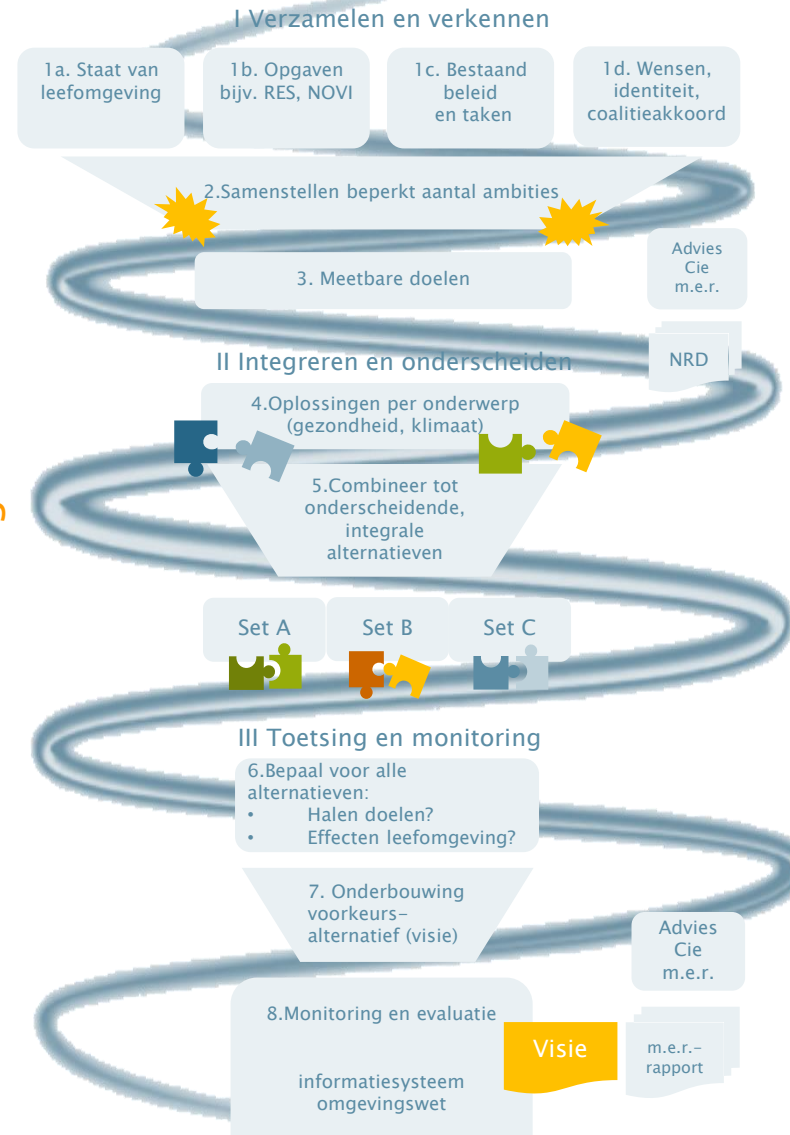
MER kan helpen opzetten monitoring

- Referentie en nul-meting
- Vertalen ambities in indicatoren
- Bepalen prioriteiten in monitoring
- Onderzoeken maatregelen achter de hand





Beoordelingskader



participatie, college en raad, interne organisatie en digitaliseren

Inhoudsvereisten
m.e.r. hiermee vrijwel
volledig doorgelopen.

Volledig overzicht in
handreiking

Stappen

Stappen in het m.e.r.-proces = logische stappen voor maken visie

Het rapport (MER) is weergave van al deze stappen

NRD mag op elke moment in proces

Iteratief proces, dus niet zo lineair als hier lijkt, visie altijd vers

Vergeet de omgeving, raad niet



Stappenplan: meerwaarde m.e.r.

Belang leefomgeving = integraal werken

Ervaring met breedte onderwerpen

Proces helpt, stappen zijn er

Participatie en draagvlak

- M.e.r. is veelal verplicht (kaderstelling = tracé, locatie, kader, maar ook richting, de toon zetten voor)
- Commissie werkt met stappenplan in advisering



Programma

10.00u Welkom en voorstellen

10.20u Intro Visie en m.e.r..
Stappenplan

11.00u Vragen en discussie
Chat of 'live'

11.50u Afsluiting



Programma

10.00u Welkom en voorstellen

10.20u Intro Visie en m.e.r..
Stappenplan

11.20u Vragen en discussie
Chat of 'live'
Stellingen

11.50u Afsluiting



Afsluiting

Handreiking VNG

Overgebleven vragen

Eigen vragen: chat, mail, bel of kom langs (teamsvergadering)

Enquête



We houden contact

Willemijn Smal – 0302347625
wsmal@eia.nl

Pieter Jongejans – 0302347640
pjongejans@eia.nl

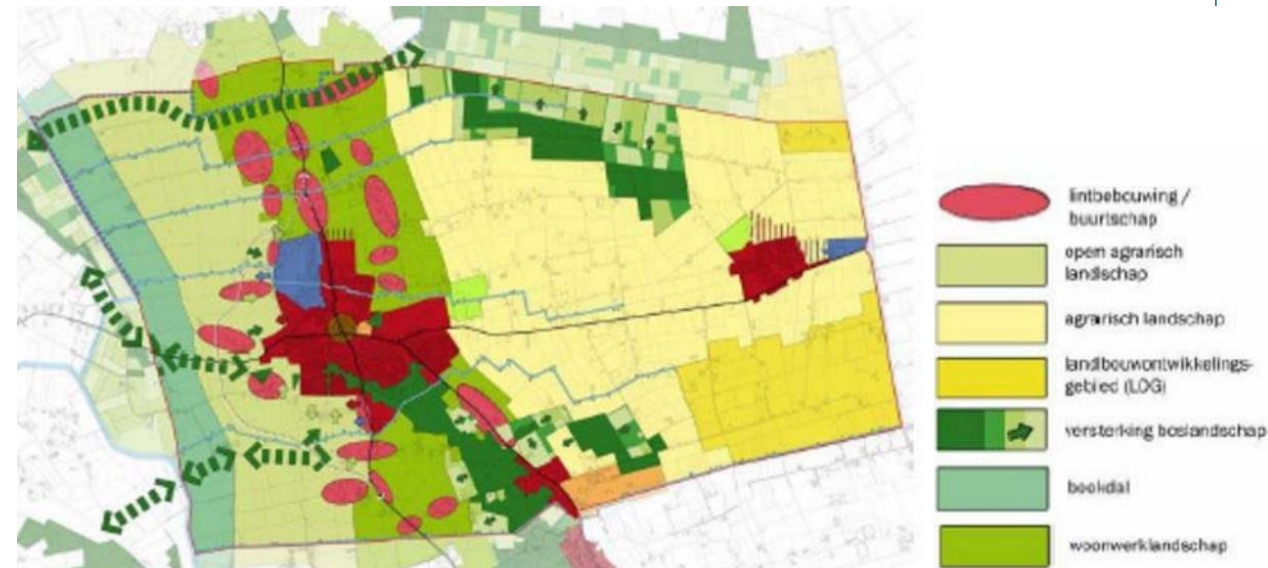


Omgevingsplan Boekel

Plan geeft invulling aan eerdere sterke visie 'Vitaal buitengebied'.

Agrariërs gaan stoppen,
buitengebied kwetsbaar.
Hoge bestaande milieubelasting.

Gezondheid Boekelaar onder
druk: o.a. luchtkwaliteit is daar
debet aan.



Boekel het plan

Veranderingen toestaan en tegelijkertijd ambities hoger zetten

Dus andere dan agrarische activiteiten toestaan:

- mits deze meer doen voor gezondheid dan landelijk nodig
- mits deze uit 'menukaart' *Vitaal platteland* kwaliteit toevoegen

Open normen, onderbouwd uit visie.

'meldingsplicht' of 'gelijkwaardigheidsregels' in omgevingsplan.



Boekel het MER

Verdergaande maatregelen voor geur en fijnstof

Foto van de leefomgeving in detail

Alternatieven: volledig agrarisch vs visie: visie scoort beter

Invulling toekomst onzekerder: elke 5 jaar evaluatieronde.
Maatregelen achter de hand.

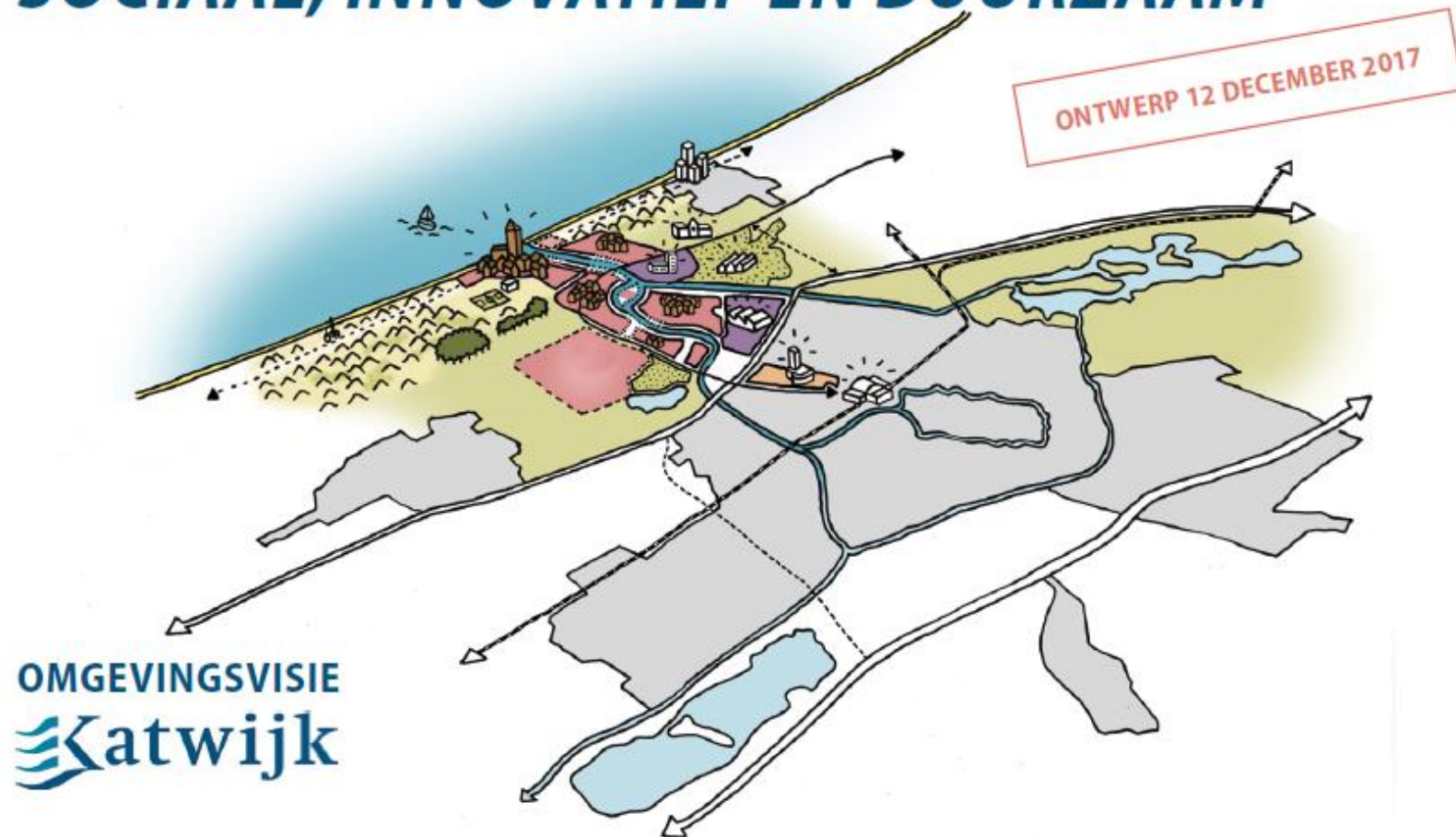


Cultuuromslag: minder precieze regels. Meer op 'visie'. Goede visie hiervoor essentieel.



ZELFVERZEKERD IN DE REGIO

SOCIAAL, INNOVATIEF EN DUURZAAM



Omgevingsvisie Katwijk (R&D advies)



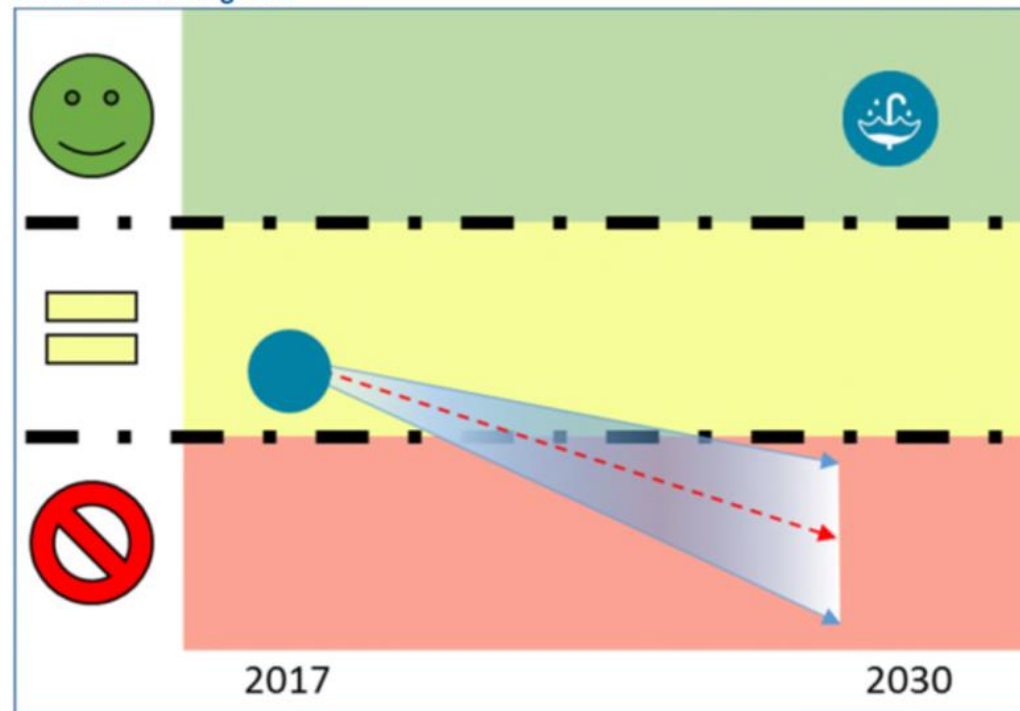
Doel Katwijk:
Integratie ruimtelijk beleid en
kaderstellend besluit

Advies:

- Verken randvoorwaarden en ontwikkelingen
- Concretiseer ambities
- Onderzoek sturingsfilosofie

Omgevingsvisie Katwijk (toetsing)

Klimaatbestendigheid



Figuur 6.8: Beoordeling huidige situatie en referentiesituatie doelstelling 2 - klimaatbestendigheid

MER bij de Omgevingsvisie
Onderzoek naar haalbaarheid
van ambities en doelen,
analyse van risico's en kansen

Advies MER:

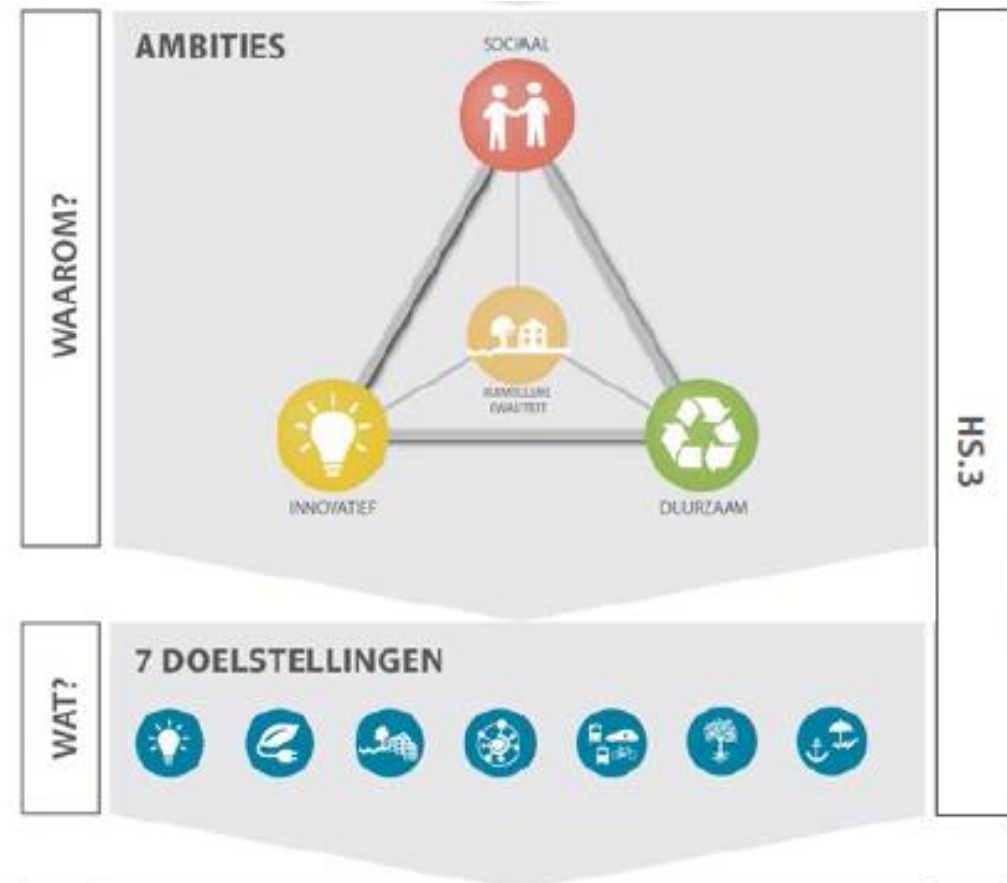
- Uitwerking in programma's, bewaak integraal karakter
- Monitoringsplan opstellen

Van ambities naar 7 doelstellingen

Ambitie = sociaal, innovatief en duurzaam

Vertaald in 7 doelstellingen

- Economie
- Energie
- Stedelijk gebied
- Inclusief en sociaal
- Mobiliteit
- Gezond en veilig
- Landschap en erfgoed



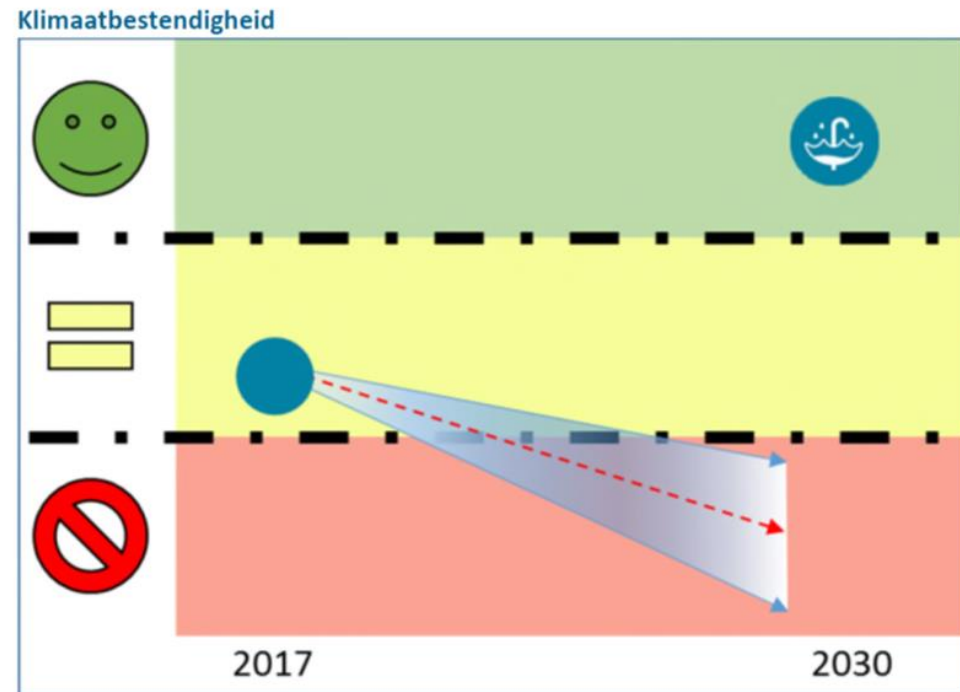
Aanbrengen van focus

Analyse van huidige situatie en autonome ontwikkeling

Richten op de urgente thema's waar (bij)sturing gewenst is.

Hulp bij het maken van (scherpe) keuzes en benoemen van verantwoordelijkheden

Per thema analyse van toekomst:



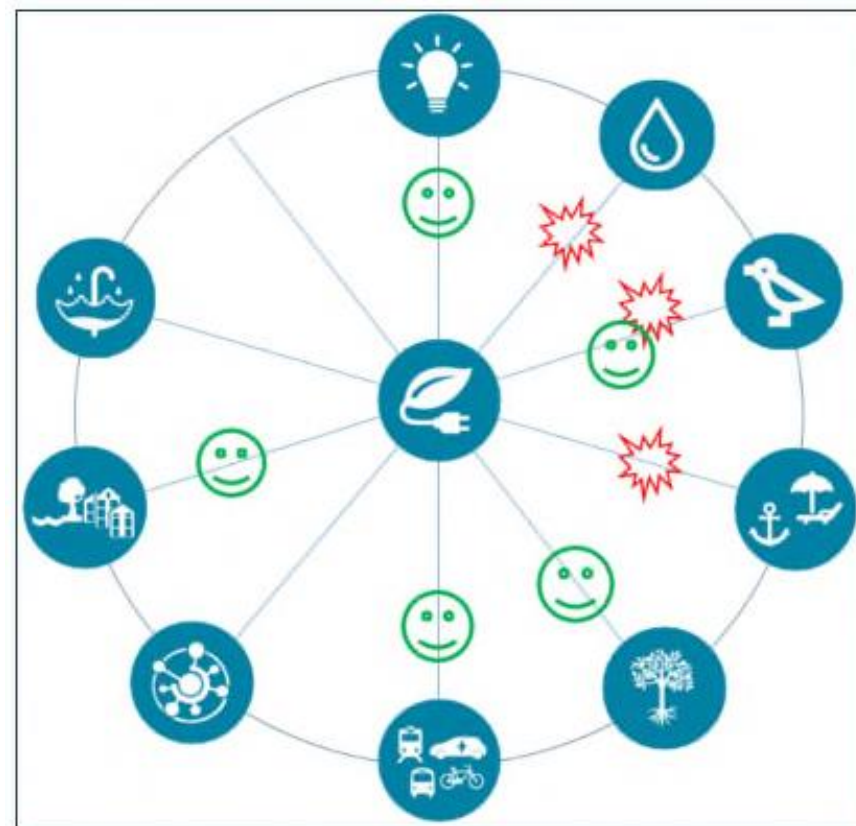
Figuur 6.8: Beoordeling huidige situatie en referentiesituatie doelstelling 2 - klimaatbestendigheid

Kansen en risico's in beeld

Doelstellingen beoordeeld op basis van ambities

Kansen en risico's van doelen in beeld

Haalbaarheid doelen en aandachtspunten voor vervolgitwerking

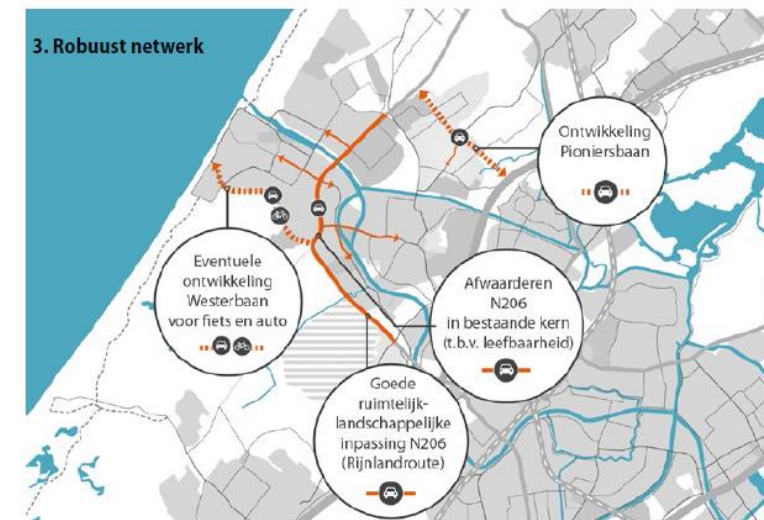
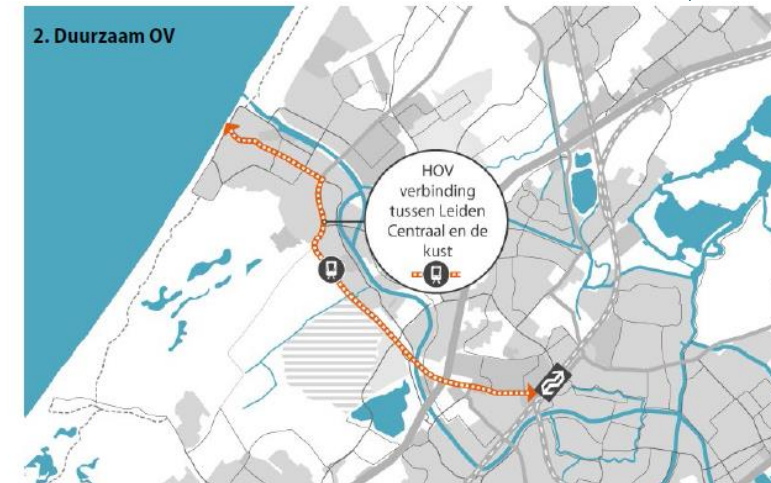
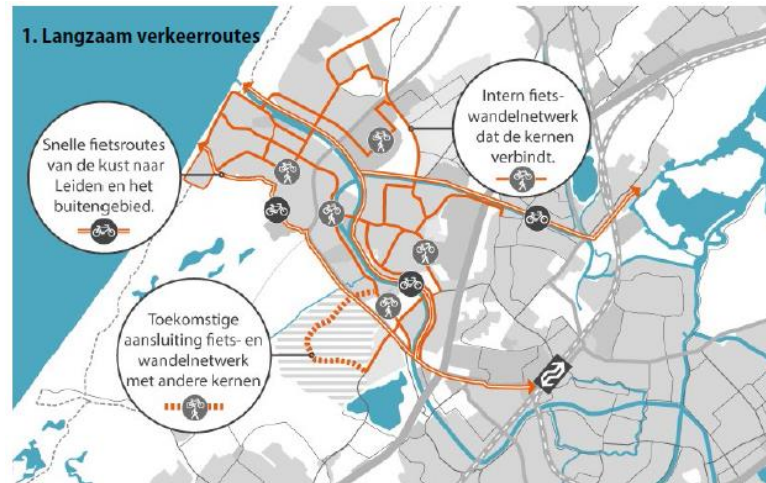


Alternatieven en keuzen

OV en MER bevatten oplossingsrichtingen en maatregelen, Maar geen alternatieven

Voorbeeld mobiliteit had in visie gekund!

- *Langzame routes*
- *OV*
- *Robuust netwerk*



Film Omgevingsvisie Katwijk

<https://www.commissiemer.nl/actueel/nieuws/verbinding-fysiek-en-sociaal-domein>



Haven-stad Amsterdam

(lange) transformatie bestaand
bedrijventerrein naar wonen/werken

Invulling flexibel

MER gaat over risico's en kansen

Met levend informatiesysteem: in
toekomst integraal milieubelang
meewegen 'dashboard'

Maatregelen achter de hand

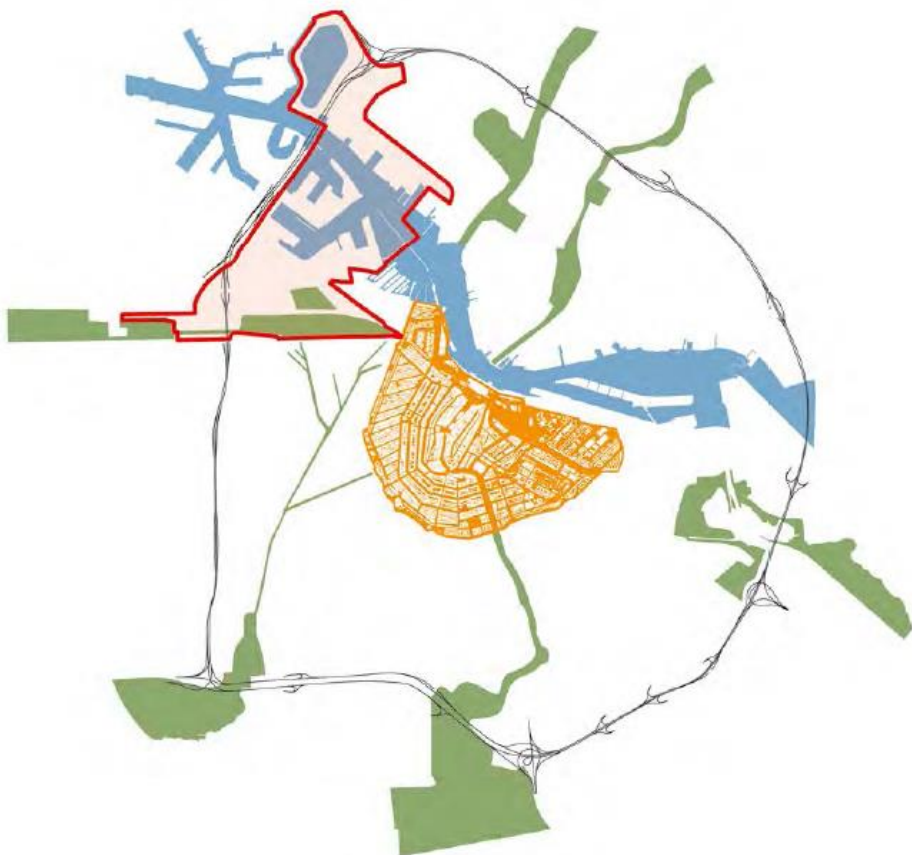


Film havengebied Amsterdam

<https://www.youtube.com/watch?v=8Un-kZnQl9U>



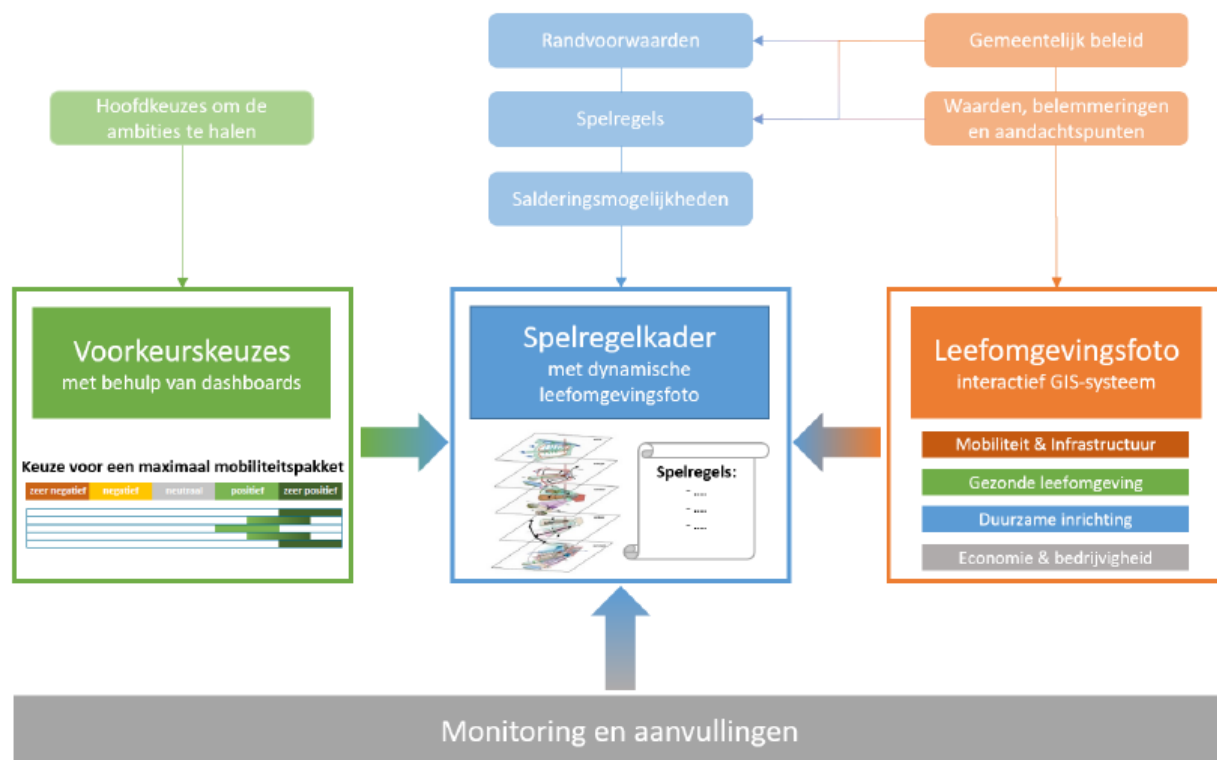
Amsterdam Haven-Stad



Opgave Haven-Stad

- Gebiedstransformatie
- Haven en industrie wordt wonen en werken
- Gefaseerde aanpak
- Hoge ambities
 - Mobiliteit
 - Duurzaamheid
 - Stedelijke kwaliteit
 - Economie

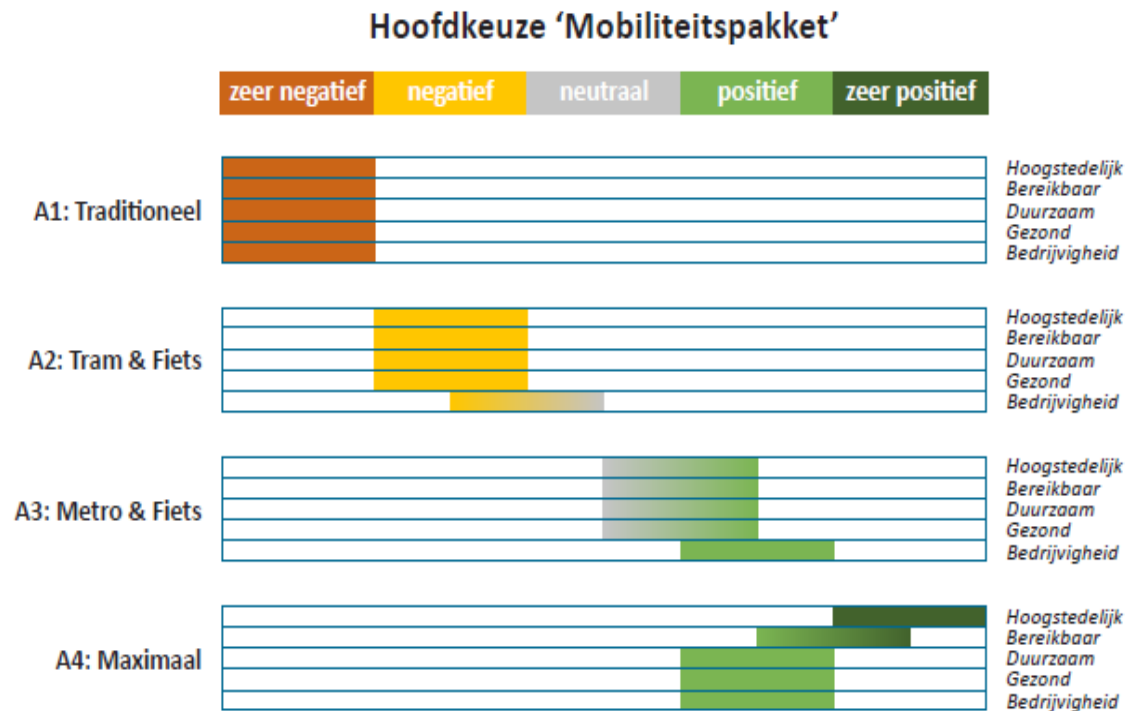
Amsterdam Haven-Stad



MER – Ontwikkelstrategie:

- Leefomgevingsfoto
- Voorkeurskeuzes
- Spelregelkader
- Dashboard
- Dynamisch monitoringssysteem

Amsterdam Haven-Stad



Conclusies:

- Inzet verschillende instrumenten
- Bestuurlijke keuzes onderbouwd
- Monitoring volgt nog, met advies Commissie

Omgevingsvisie Brabant

Heel veel participatie

Daaruit veel ambities,
doelen, wensen

Ook op het gebied
van manier van
werken/cultuur



Omgevingsvisie Noord-Brabant

- Veel hoge ambities: Breng focus aan
- Vergeet eigen taak/invloed niet: basis op orde toegevoegd
- Nog geen botsproeven; wel duidelijk dat niet alles tegelijk kan
- Brabant werkt programma's uit: mét MER om milieubelang te laten meewegen
- Integraliteit bewaken met monitoring en waar nodig bijsturing



Ontwerp Brabantse Omgevingsvisie

Provincie Noord-Brabant

Hoofddopgaven



De ontwerp omgevingsvisie ligt ter inzage via www.brabant.nl/omgevingsvisieNB
U kunt tussen 1 mei tot en met 30 juni 2018 een zienswijze indienen.

Hoe ziet de Brabantse leefomgeving er in 2050 uit? En hoe komen we daar? In de Brabantse Omgevingsvisie staan de doelstellingen van de provincie voor 2050. Daarvoor is het essentieel om intensief samen te werken met Brabanders, ondernemers en andere overheden.

Kernwaarden



Meerwaarde-creatie
We leggen slimme verbindingen, waardoor initiatieven aan meerdere hoofddopgaven ten goede komen.



Technische én sociale innovatie
We gebruiken de innovatieve kracht van Brabant, zowel op technisch als op sociaal vlak.



Kwaliteit boven kwantiteit
We gaan voor duurzaam 'Anders en beter' in plaats van 'meer en verder'.



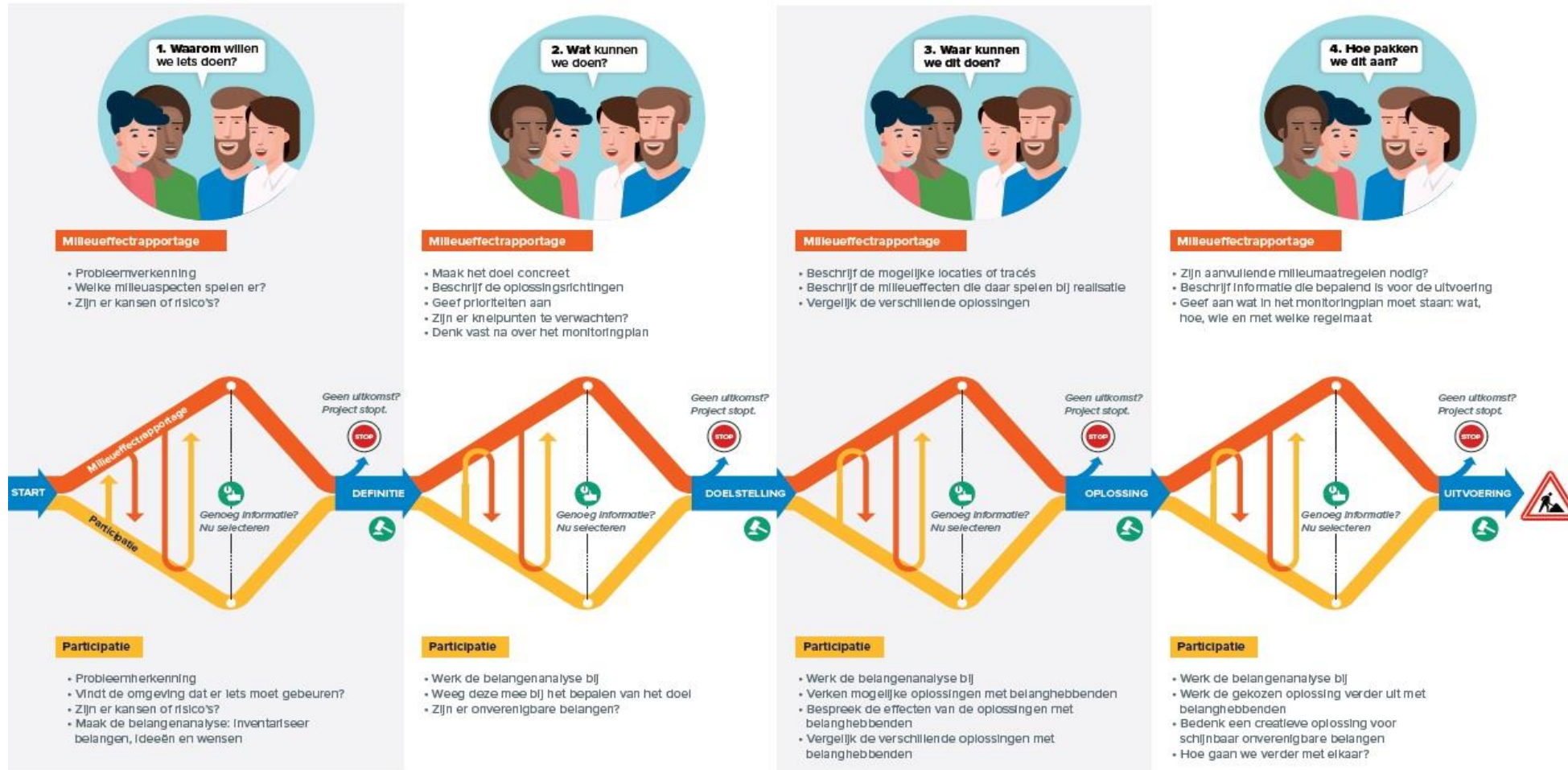
Steeds beter
We leggen de lat steeds hoger, om Brabant gezond, veilig, mooi en schoon te houden.



Pro-actief en preventief
boven gevolgbeperking en herstel
We denken niet alleen aan de gevolgen voor 'hier en nu', maar ook 'straks en elders'.

Cultuuromslag:
binnen eigen organisatie en in contact met anderen

Zo verbeter je de leefomgeving met participatie en milieueffectrapportage



Klimaatadaptatie in MER

- **Voer stresstest uit**
 - Breng kwetsbaarheid voor klimaatverandering (effecten en risico's) in beeld
 - Gebruik Klimaateffectatlas als hulpmiddel
- **Bepaal en beoordeel mogelijke adaptatiemaatregelen**
 - Maatregelen afhankelijk van tijdshorizon, kosten/baten en neveneffecten
 - Bepaal ook kansen voor verbetering leefomgeving
- **Ga goed om met onzekerheden**
 - No-regret-maatregelen
 - Denk na over maatregelen 'achter de hand'



Energietransitie in MER

Bepaal (in afstemming RES):

- energiebehoefte
- mogelijkheden voor energiebesparing en gebruik duurzame energiebronnen
- bijdrage van deze mogelijkheden aan lokale en regionale energie- en emissiereductiedoelstellingen
- Mogelijkheden energieambitie te koppelen aan andere gebiedsambities
- gevolgen en risico's energiestrategieën



Gezondheid in MER

- **Inventariseer kansen en knelpunten**

Met GGD, bewoners, maatschappelijke organisatie

- **Definieer ambities**

- Gezondheidsbescherming (b.v. luchtverontreiniging, geluidhinder)
- Gezondheidsbevordering (ruimtelijke inrichting, fiets-/wandelmogelijkheden, groen, recreatie-/sportfaciliteiten)
- Bevorderen gezond gedrag (b.v. roken, voeding, etc.)

- **Werk uit en beoordeel alternatieven**

Bepaal mogelijkheden mee te liften met ander beleid (b.v. klimaat, mobiliteit)

